

**Rakennusten energiatehokkuusdirektiivin
(2010/31/EU)**

**10 artiklan
mukainen luettelo**

SUOMI

30.6.2014

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Esipuhe

Rakennusten energiatehokkuusdirektiivin 2010/31/EU 10 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaan: *”Ottaan huomioon, että on tärkeää tarjota asianmukaista rahoitusta ja muita välineitä, joilla edistetään rakennusten energiatehokkuutta ja siirtymistä lähes nollaenergiarakennuksiin, jäsenvaltioiden on toteutettava asianmukaisia toimenpiteitä voidakseen tarkastella asianmukaisimpia tällaisia välineitä kansallisten olosuhteiden perusteella. Jäsenvaltioiden on laadittava 30 päivään kesäkuuta 2011 mennessä luettelo olemassa olevista ja tarvittaessa ehdotetuista toimenpiteistä ja välineistä, myös luonteeltaan taloudellisista, jotka ovat muita kuin tässä direktiivissä edellytetyt ja joilla edistetään tämän direktiivin tavoitteita. Jäsenvaltioiden on saatettava kyseinen luettelo ajan tasalle joka kolmas vuosi. Jäsenvaltioiden on toimitettava nämä luettelot komissiolle, minkä ne voivat tehdä sisällyttämällä ne direktiivin 2006/32/EY 14 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin energiatehokkuutta koskeviin toimintasuunnitelmiin.”*

Tässä raportissa esitetään rakennusten energiatehokkuusdirektiivin 10 artiklan 1 ja 2 kohdan mukainen luettelo Suomen osalta. Luettelossa kuvatut toimet ovat pääosin toteutettu tai valmisteilla aikavälillä 30.6.2011 – 30.6.2014. Lisäksi kuvataan toimia, joista on päätetty aiemmin, mutta joiden täytäntöönpano on edelleen käynnissä.

Raportin on koontanut yli-insinööri Maarit Haakana ympäristöministeriöstä.

Sisällysluettelo

Sisällys

Esipuhe.....	2
Sisällysluettelo	3
1. Poliittikatoimet ja –ohjelmat.....	4
2. Taloudelliset kannusteet ja rahoitusinstrumentit.....	9
2.1 Asuinrakennuksiin kohdistuvat tukijärjestelmät.....	9
2.2 Muihin kuin asuinrakennuksiin kohdistuvat tuet	11
2.3 Muut instrumentit.....	12
3. Muut direktiivin toimeenpanoa tukevat menettelyt.....	12

1. Poliittikkatoimet ja -ohjelmat

Kappaleessa luetellaan poliittikkatoimia ja -ohjelmia, joilla on vaikutusta rakennusten energiatehokkuuden edistämiseen. Luettelo on aikajärjestyksessä vanhemmista uusimpiin. Vanhemmista poliittikkatoimista esitetään vain sellaiset, joiden toimia edelleen toteutetaan.

Valtioneuvoston periaatepäätös 18.9.2008 korjausrakentamisesta

Valtioneuvosto teki 18.9.2008 periaatepäätöksen korjausrakentamisesta. Periaatepäätöksessä linjataan korjausrakentamisen tavoitteet ja valtion panostus sen kehittämiseen. Siinä korostuvat toimenpiteet rakennuskannan energiatehokkuuden parantamiseksi, rakennuskannan energian kulutuksen ja päästöjen vähentämiseksi, yhdyskuntien eheyttämiseksi täydennysrakentamisella sekä korjausrakentamiseen liittyvän tiedon ja osaamisen vahvistaminen. Periaatepäätös tukeutuu ympäristöministeriön ja kiinteistö- ja rakennusalan yhteistyönä laadittuun Korjausrakentamisen strategiaan 2007–2017 ja sen pohjalta on laadittu vuonna 2009 korjausrakentamisen strategian toimenpanosuunnitelma.

Vuonna 2007 valmistuneen Korjausrakentamisen strategian tavoitteena on edistää ennakoivaa kiinteistönpitoa ja korjauskulttuuria. Suunnitelmallisella ja oikein ajoitetulla korjaamisella voidaan säästää kustannuksia ja vastata sekä käyttäjien että kestävän kehityksen vaatimuksiin. Strategia sisältää toimenpide- ja kehittämislinjaukset vuoteen 2017. Strategian päätavoitteet ovat rakennusten kunnossapito- ja korjauskulttuurin synnyttäminen ja vakiinnuttaminen, korjausrakentamisen prosessien ja ohjausvälineiden kehittäminen, korjausrakentamisen osaamisen lisääminen ja resurssien turvaaminen sekä korjausrakentamista koskevan tiedon jakaminen. Linjausten toteuttamiseksi esitettiin 13 toimenpidettä.

Energiansäästötoimikunta (2008)

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 22.4.2008 laajapohjaisten energiatehokkuustoimikunnan valmistelemaan uusia energiansäästöä ja energiatehokkuutta koskevia toimia. Toimikunnan työn mitoitusperusteena oli pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategian mukainen 37 TWh energiansäästö, jossa sähkön säästöosuus on 5 TWh. Toimikunnan 9.6.2009 työ- ja elinkeinoministeriölle luovuttamassa mietinnössä on kuvattuna 125 uutta tai laajennettua energiansäästö- ja energiatehokkuustoimenpidettä. Mietinnössä esitetyille toimenpiteille tehtiin toimikunnan työhön liittyen myös vaikutusten arviointi. Toimikunnan työhön osallistui 130 asiantuntijaa 40 organisaatiosta. Energiatehokkuustoimikunnan mietinnön pohjalta annettiin 4.2.2010 valtioneuvoston periaatepäätös energiatehokkuustoimenpiteistä. Toimenpiteiden toteutus on edelleen käynnissä.

Valtioneuvoston periaatepäätös energiatehokkuustoimenpiteistä 4.2.2010

Valtioneuvoston periaatepäätös 4.2.2010 energiatehokkuustoimista valmisteltiin syksyllä 2009 työ- ja elinkeinoministeriössä toimenpideohjelmaksi energiatehokkuustoimikunnan mietinnössä esitettyjen energiansäästö- ja energiatehokkuustoimien toteuttamisesta jaksolla 2010–2020. Tavoitteena oli käynnistää toimenpiteet pääosin vuoden 2011 loppuun mennessä. Periaatepäätöksessä on esitetty läpileikkaaville neljälle toimenpidealueelle (1. toiminnan perusta, 2. tutkimuksen ja innovaatioiden kehittäminen, 3. viestintä, neuvonta ja koulutus ja 4. julkinen sektori) yhteensä 19 toimenpidettä ja viidelle sektorikohtaiselle toimenpidealueelle (1. yhdyskuntarakenne, 2. rakennukset, 3. liikenne, 4. kotitaloudet ja maatalous ja 5. teollisuus ja palveluala) yhteensä 28 toimenpidettä. Työ- ja elinkeinoministeriö koordinoi ja seuraa säännöllisesti periaatepäätöksessä esitettyjen toimenpiteiden toimeenpanoa. Toimet on pääosin toteutettu.

Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko ilmasto ja energiapolitiikasta: kohti vähäpäästöistä Suomea

Vuonna 2009 valmistuneessa hallituksen ilmasto- ja energiapolitiikan tulevaisuusselonteossa on asetettu tavoitteeksi vähentää Suomen kasvihuonekaasupäästöjä vähintään 80 % vuoden 1990 tasosta vuoteen 2050 mennessä osana kansainvälistä yhteistyötä. Selonteossa tarkasteltiin erityisesti strategian aikahorisontin yli, vuosisadan puoliväliin asti ja tarvittaessa pitemmälle ulottuvaa ilmasto- ja energiapolitiikkaa, globaalia kehitystä sekä ilmastomuutoksen vaikutuksiin varautumista. Selontekoa varten laadittiin neljä erilaista malliskenaariota, joilla kuvataan mahdollisia polkuja kohti vähäpäästöistä Suomea. Selonteossa valtioneuvosto linjaa tavoitteita ja toimenpiteitä, jotka viitoittavat tietä kohti hyvinvoivaa ja vähäpäästöistä Suomea.

Selonteon yhtenä johtopäätöksenä Suomelle esitetään, että energiatehokkuuden olennainen parantaminen kaikilla sektoreilla on perusteltua riippumatta siitä, millä energianlähteillä tarve tyydytetään. Tämä edellyttää mm. uudisrakentamisen normien tiukentamista kohti nollaenergiatasoa ja veloitteiden asettamista myös korjausrakentamiselle. Rakennuskannan uusiutumisen hitauden takia jo 2010-luvun talot on rakennettava vuoden 2050 tavoitteet huomioon ottaen.

ERA 17 –toimintaohjelma (2010)

Vuonna 2010 yrityselämän, tutkimuksen ja julkishallinnon vaikuttajista muodostettu työryhmä laati ERA17 -toimintaohjelman (Energiaviisaan rakennetun ympäristön aika 2017) asuntoministeri Jan Vapaavuoren johdolla. Työryhmän vuonna 2011 laatiman kokonaisvaltaisen toimintaohjelman tavoitteena on parantaa rakennetun ympäristön energiatehokkuutta, vähentää sen aiheuttamia päästöjä ja edistää uusiutuvan energian käyttöä. Tavoitteena on ottaa edelläkävijyyys energiaviisaudessa kansallisena juhluvuonna 2017 ja tehdä Suomen rakennetusta ympäristöstä maailman paras vuoteen 2050 mennessä. Toimintaohjelmaan kootut yli 30 toimenpidesuosituksia kohdistuvat maankäyttöön, hajautettuun energiantuotantoon, rakentamisen ohjaukseen, kiinteistöjen käyttöön ja

omistamiseen sekä osaamisen kehittämiseen. ERA17-toimintaohjelman toteutusta edistää helmikuussa 2011 työnsä aloittanut seurantaryhmä, jonka tehtävänä on kannustaa ja koordinoida eri tahoja toimintaohjelman toimenpiteiden toteuttamiseen päällekkäisyyksiä välttäen. Seurantaryhmä edistää toimintaohjelmassa esitettyjen osa-tavoitteiden toteutumista ja seuraa eri alueille kehittyviä hankkeita innostaen yrityksiä ja kuntia.

Pääministeri Kataisen hallitusohjelma (2011)

Hallitusohjelma on hallitukseen osallistuvien puolueiden hyväksymä toimintasuunnitelma, jossa on sovittu hallituksen tärkeimmistä tehtäväalueista. Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa on lukuisia kirjauksia rakentamisen energiatehokkuuden parantamiseksi:

- Laaditaan rakennusten energiatehokkuutta koskevien säädösten tiekartta, jonka tavoitteena on lähes nollaenergiarakentaminen vuoteen 2020 mennessä. Tiekartan avulla pyritään määräysten voimaansaattamiseen suurempina kokonaisuuksina.
- Parannetaan rakentamisen energiatehokkuutta säädöksin ja muulla ohjauksella sekä luomalla kannustimia
- Säädetään korjausrakentamiselle energiatehokkuusvaatimukset, joiden toteuttaminen on taloudellisesti kustannustehokasta.
- Lisätään uusiutuvan energian hyödyntämistä rakennuskannassa.
- Määritellään todelliset päästövähennysmahdollisuudet rakennuskannassa, erityisesti julkisissa rakennuksissa ja asuntokannassa, sekä millä aikataululla, rahoitus- ja kilpailutusmalleilla sekä teknisillä ratkaisuilla ne ovat saavutettavissa.

Valtioneuvoston periaatepäätös asuntopoliittiseksi toimenpideohjelmaksi vuosille 2012-2015

Valtioneuvosto teki 3.5.2012 periaatepäätöksen asuntopoliittiseksi toimenpideohjelmaksi vuosille 2012 – 2015. Toimenpideohjelman mukaan asuntokannan energiatehokkuutta parannetaan kustannustehokkaasti peruskorjauksen yhteydessä. Ympäristöministeriön hallinnonalaan kuuluvan Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) myöntämässä lainoissa on toimenpideohjelman mukaan edellytettävä uuden asunnon energialuokaksi A-tasoa ja korjatun asunnon luokaksi tavoitteellisesti C-tasoa. Lainoituksessa otetaan huomioon myös hiilijalanjäljen suuruus ja elinkaarikustannukset, jotta kokonaisvaikutukset tulevat oikein huomioiduksi. Toimenpideohjelman mukaan ympäristöministeriö selkeyttää ja yksinkertaistaa korjausavustusjärjestelmää. Toimenpideohjelman mukaan painotetaan korvaavien lämmitysmuotojen aitoa keskinäistä kilpailua ja huolehditaan puolueettomista neuvontapalveluista.

Kansallinen energia- ja ilmastostrategia (2013)

Hallitus on maaliskuussa 2013 päivittänyt kansallisen energia- ja ilmastostrategian (valtioneuvoston selonteko eduskunnalle 20.3.2013). Päivityksellä varmistetaan Suomen

vuodelle 2020 asetettujen energia- ja ilmastotavoitteiden saavuttaminen sekä valmistetaan tietä kohti pitkän aikavälin tavoitteita. Vuodelle 2020 asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja vuoden 2020 jälkeisen kehityksen suuntaamiseksi selontekoon sisältyy yhteensä 120 strategista linjausta. Ne koskevat muun muassa Suomen kantoja EU:n energia- ja ilmastopolitiikkaan vuoden 2020 jälkeen, energiatehokkuutta, varautumista kasvihuonekaasupäästöjen lisävähennyksiin, uusiutuvan energian edistämisen edellyttämiä lisätoimia, kuluttajatoimien ohjausta, turpeen käytön hallittua vähentämistä, reagointia eurooppalaiseen ja kansalliseen energiemarkkinakehitykseen, sähkönhankinnan omavaraisuuden turvaamista ja kaukolämpöön liittyviä kysymyksiä.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä kestävästä kulutuksen ja tuotannon ohjelmasta 13.6.2013 'Vähemmästä viisaammin'

Hallituksen periaatepäätöksessä linjataan toimia kolmella alueella: tavoitellaan energiaviisasta ja mukavaa asumista, laadukasta ruokaa, jota ei haaskata sekä sujuvaa ja vähän kuormittavaa liikkumista. Valtion ja kuntien tulee näyttää esimerkkiä sekä luoda edellytyksiä kestävämmille ratkaisuille. Hallituksen linjauksen mukaan ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi on tärkeää parantaa olemassa olevien rakennusten energiatehokkuutta, korvata fossiilisia polttoaineita uusiutuville energialähteillä sekä muuttaa toiminta- ja elämäntapoja. Tavoitteena on parantaa elämän- ja ympäristönlaatua sekä löytää uusia mahdollisuuksia vihreälle taloudelle. Ministeriöissä tullaan kehittämään energiaremontteihin taloudellisia rahoitusmalleja sekä selvitetään erilaisten energian säästämistä edistävien katselmusten ja korjaussuunnittelun sisällyttämistä kotitalousvähennyksen piiriin. Ministeriöiden tarkoituksena on myös laatia pelisäännöt, mitä kotitalouksien ja aluetason toimijoiden tulee ottaa huomioon suunnittelussa, kaavoituksessa ja lupaprosesseissa, kun ne edistävät uusiutuvaa energiaa. Lisäksi selvitetään, miten sähkön pientuotannon liittämistä verkkoon voidaan helpottaa.

Ympäristöministeriö rahoittaa osana ohjelmaa kahdeksaa hanketta, joissa kokeillaan ekotehokkaita ratkaisuja liikkumisessa, asumisessa ja ruokailussa. Kokeiluhankkeissa on mukana kuntia, yrityksiä ja tutkimusorganisaatioita.

Valtioneuvoston periaatepäätös kestävien ympäristö- ja energiaratkaisujen (cleantech-ratkaisut) edistämiseksi julkisissa hankinnoissa 13.6.2013

Periaatepäätös sitouttaa valtion ja kunnat merkittävästi edistämään energia-, ympäristö- ja cleantech-ratkaisuja. Periaatepäätöksen mukaan valtiolla ja kunnilla on velvollisuus ottaa huomioon vihreän teknologian ratkaisut kaikissa julkisissa hankinnoissa. Suomen valtio ja kunnat tekivät julkisia hankintoja vuonna 2012 yli 35 miljardilla eurolla. Periaatepäätöksen tavoitteena on, että prosentti eli noin 350 miljoonaa euroa tästä käytetään uusiin cleantech-ratkaisuihin. Painopisteet ovat jätehuolto, liikenneratkaisut, energian tuotanto sekä rakennusten energiatehokkuus. Tavoitteena on vähentää energian ja materiaalien käyttöä sekä haitallisia ympäristövaikutuksia tuotteen, palvelun tai rakennuksen koko elinkaaren aikana. Lisäksi tavoitteena on luoda kannusteita uusien cleantech-ratkaisujen synnyttämiseksi ja käyttöönottamiseksi. Periaatepäätös velvoittaa valtion hankintayksiköitä

ja toimii samalla suosituksena muille julkisille hankintayksiköille. Valtioneuvoston tavoitteiden ja periaatteiden mukaan valtion hankintayksiköt noudattavat kaikissa julkisissa hankinnoissa muun muassa seuraavia tavoitteita:

- Uudisrakentamisessa julkiseen käyttöön tulevilla rakennuksilla tulee tavoitteena olla lähes nollaenergiatalo vuoden 2017 jälkeen.
- Vuokraamisessa tulee tavoitteena olla vähintään energialuokka D.
- Uudistavassa peruskorjaamisessa tavoitteena on vähentää energiankulutusta 15 prosentilla siitä, mitä rakennuksen energiatehokkuuden parantamisesta korjaus- ja muutostöissä annetussa ympäristöministeriön asetuksessa (4/13) vaaditaan.
- Korjaushankkeissa kiinnitetään erityistä huomiota jätteen synnyn ehkäisyyn ja purkujätteen kierrätykseen.
- Uudisrakennuksissa ja uudistavassa peruskorjaamisessa varaudutaan sähköautojen latauspisteiden järjestämiseen sekä rakennuskohtaiseen energiamittaukseen. Suunnittelun lähtökohtana on tilojen terveellisyys, turvallisuus, muuntojoustavuus sekä tilatehokkuus. Uudisrakentamisessa materiaalit on otettava huomioon osana rakennuksen elinkaaren hiili- tai ympäristöjalanjälkeä. Lämmityksessä ja jäähdytyksessä tulee mahdollisuuksien mukaan hyödyntää olemassa olevia kaukolämpö ja -kylmäverkostoja sekä myös uusiutuvia energiamuotoja.
- Rakentamisen laatuun on kiinnitettävä enemmän huomiota suunnittelussa sekä rakennustyön johtamisessa ja valvonnassa, jotta asetetut terveellisyys-, turvallisuus-, energia- ja ympäristötavoitteet saavutetaan.
- Rakentamisen ja rakennusten hankinnoissa vähintään 10 %:a rakennuksen maanpäällisen rakentamisen kokonaismenojen arvosta tulee olla cleantech-ratkaisuja, kuten ympäristömyötäisiä materiaalivalintoja sekä materiaali- ja energiatehokkuutta edistäviä ratkaisuja.
- Kiinteistönhuollon ja huoltopalvelujen hankinnassa kiinnitetään huomiota palveluntarjoajan energiatehokkuusosaamiseen ja huolehditaan taloteknisten järjestelmien oikeasta toiminnasta.

Remontti-ryhmä

Asunto- ja viestintäministeri Pia Viitasen asetti elokuussa 2013 työryhmän ”Remontti-ryhmä”, jonka tehtävänä oli arvioida lähiöiden korjaustarvetta ja tehdä esitys korjausten toteuttamiseen tarvittavista työkaluista ja järjestelmistä. Ryhmän loppuraportti maaliskuussa 2014 sisältää ehdotuksia toimenpiteiksi, joilla Suomen lähiöiden korjausvajetta voidaan vähentää vuosina 2015–2025. Remontti-ryhmä ehdottaa muun muassa että valtio helpottaa peruskorjausten lainarahoitusta antamalla peruskorjauslainoille täytetakauksen, jonka hakuprosessi on sujuva. Ehdotusten mukaan valtion korjausavustukset tulisi kohdistaa jatkossa strategioiden laatimiseen ja energiatehokkuuden parantamiseen.

Tiekartta 2050

Valtioneuvosto asetti 27.6.2013 parlamentaarisen energia- ja ilmastokomitean valmistelemaan Suomen energia- ja ilmastotiekarttaa vuoteen 2050. Työn lähtökohtana on EU:n asettama tavoite 80-95 % kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisestä vuoteen 2050

vuoden 1990 tasosta. Tiekartassa arvioidaan keinot ja kustannukset tavoitteiden saavuttamiseksi.

Vielä kesken oleva tiekarttatyö sisältää rakennettua ympäristöä ja rakentamista koskevan osuuden, jossa kiinnitetään huomiota mm. yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen ja tiivistämiseen kaavoituksella sekä erilaisilla maapolitiikan ohjauskeinoilla. Lisäksi keskustelussa on korjausrakentamisen kasvava merkitys ja siihen liittyvät mahdolliset uudet ohjauskeinot.

Tiekartan 2050 valmistelu on käynnissä ja komitean on tarkoitus toimittaa esityksensä hallituksen energia- ja ilmastopolitiikan ministerityöryhmän käsiteltäväksi kesällä 2014.

Ilmastolaki

Hallitus on valmistellut esityksen ilmastolaiksi, joka annettiin eduskunnalle kesäkuussa 2014. Ilmastolakiin kirjattaisiin vähintään 80 prosentin päästövähennystavoite vuoteen 2050 mennessä. Laki toimisi ennen muuta hallituksen ja eduskunnan työkaluna päästövähennystavoitteiden saavuttamiseksi mahdollisimman kustannustehokkaasti ja suunnitelmallisesti. Se tehostaisi julkisen sektorin toimintaa päästövähennystavoitteiden saavuttamisessa ja vähähiilisen yhteiskunnan rakentamisessa, muttei asettaisi uusia velvoitteita yrityksille tai muille toimijoille. Ilmastolaki koskisi myös rakennettua ympäristöä. Hallituksen esityksen mukaan lain olisi tarkoitus tulla voimaan keväällä 2015.

2. Taloudelliset kannusteet ja rahoitusinstrumentit

2.1 Asuinrakennuksiin kohdistuvat tukijärjestelmät

Sekä asuinrakennuksia rakennettaessa että korjattaessa kannustetaan julkisen sektorin toimesta erilaisilla taloudellisilla kannusteilla energiatehokkaaseen rakentamiseen ja päästöjen vähentämiseen uudis- ja korjausrakentamisessa. Taloudelliset kannusteet ovat vaihdelleet vuosittain voimakkaasti ottaen huomioon muun muassa julkisen talouden tilanteen ja suhdannetilanteen.

Energia-avustukset

Vuonna 2011 osoitettiin asuinrakennusten energiataloudellisiin korjauksiin yhteensä 44 miljoonaa euroa. Tästä summasta 30 miljoonaa euroa oli tarkoitettu lämmitystapamuutoksiin, joilla otettiin käyttöön uusiutuvaa energiaa pääasiallisesti käytäviä lämmitystapoja, 12 miljoonaa euroa kerros- ja rivitalojen energiatehokkuutta

parantaviin remontteihin ja 2 miljoonaa euroa pienituloisille avustuksensaajaruokakunnille pientalojen energiakorjauksiin.

Vuonna 2012 energia-avustuksiin osoitettiin 18 miljoonaa euroa. Tästä summasta uusiutuvaan energiaan siirtymistä tuettiin 10 miljoonalla eurolla, rivi ja kerrostalojen energiatehokkuutta parantavia remontteja tuettiin 6 miljoonalla eurolla ja pientalojen energiakorjauksia 2 miljoonalla eurolla.

Vuonna 2013 energia-avustuksiin osoitettiin 13 miljoonaa euroa, josta 11 miljoonaa euroa kerros- ja rivitalojen energiakorjauksiin ja 2 miljoonaa euroa pientalojen energiakorjauksiin. Vuonna 2014 on osoitettu pientalojen energiakorjauksiin 2 miljoonaa euroa.

Korjausavustukset

Myös asuinrakennusten korjausavustuksia myönnettäessä otetaan energiatehokkuuden parantaminen merkittäväällä painoarvolla huomioon, vaikka avustaminen pääasiassa perustuisi muihin tavoitteisiin, kuten esteettömyyden parantaminen tai terveyshaittojen poistaminen. Korjausavustuksiin on varattu 46,5 miljoonaa euroa vuonna 2011, 38,3 miljoonaa euroa vuonna 2012, 37,5 miljoonaa euroa vuonna 2013 ja 38,5 miljoonaa euroa vuonna 2014.

Suhdanneluonteiset avustukset

Valtion talousarvioon on edellisten avustusten lisäksi otettu heikon suhdannevaiheen vuoksi rakennusalan elvyttämiseksi varoja korjaustoiminnan avustamiseen. Tällaisia avustuksia korjaustoimintaan myönnetään vuosina 2013 ja 2014. Määrärahaa avustuksiin on käytettävissä yhteensä 115 miljoonaa euroa. Osalla määrärahasta tuetaan korjauksia, joilla parannetaan asuinrakennusten energiatehokkuutta.

Korkotukilainat

Asuinrakentamiseen suunnattujen korkotukilainojen myöntämisen volyymin määrästä päätetään vuosittain valtion talousarviossa. Korkotuet maksetaan valtion asuntorahaston varoista. Korkotukien suuruus riippuu siitä, minkälaisia korkoja maksetaan korkotukilainoista luottolaitokselle.

Valtion tukemassa asuntotuotannossa suositaan laadukkaita, energiatehokkaita ja yhdyskuntarakennetta tiivistäviä asuinrakennuksia. Uudistuotannon korkotukilainoituksessa tukea asuntotuotannolle kohdennetaan muun muassa hankkeiden elinkaaritaidollisuuden edullisuuden ja energian säästävyyden perustella. Tukea perusparantamiseen suunnataan siten, että asuntokannan energiatehokkuutta parannetaan kustannustehokkaasti peruskorjauksen yhteydessä.

Lisäksi korkotukilainoituksen myöntämisperusteissa on asetettu tietyille korkotuille edellytyksiä, joilla kannustetaan energiatehokkuuteen uudis- tai korjausrakentamisessa.

Omakotikorkotukilainoitusta uusille omakotitaloille myönnetään vain silloin, kun rakennuksen kokonaisenergiatehokkuus on hyvä. Suunnitellun omakotitalon kokonaisenergiankulutus saa olla enintään 85 % rakennukselle määritetystä rakentamismäärysten mukaisesta enimmäisarvosta.

Asunto-osaakeyhtiöalojen perusparantamisen korkotukilaina voi olla enintään 40 % kustannuksista. Se voi kuitenkin olla enintään 50 % kustannuksista, jos perusparannuksella parannetaan talon energiataloutta, vähennetään energian käytöstä aiheutuvia päästöjä tai otetaan käyttöön uusiutuvia energialähteitä.

2.2 Muihin kuin asuinrakennuksiin kohdistuvat tuet

Työ- ja elinkeinoministeriön harkinnanvaraista energiatukea voidaan myöntää yrityksille, kunnille ja muille yhteisöille sellaisiin ilmasto- ja ympäristömyönteisiin investointi- ja selvityshankkeisiin, jotka edistävät uusiutuvan energian tuotantoa tai käyttöä, lisäävät energiansäästöä tai jotka tehostavat energiantuotantoa tai -käyttöä tai vähentävät niiden ympäristöhaittoja. Harkinnanvaraiseen energiatukeen on vuodelle 2014 varattu 147,5 miljoonaa euroa, mikä on samaa suuruusluokkaa kuin vuodelle 2013 varattu tuki. Energiatehokkuusinvestointeihin ja –katselmuksiin varattu osuus vuonna 2014 on 15 miljoonaa euroa. Aurinkosähköhankkeiden osalta tuetaan poikkeuksellisesti myös uudisrakennuskohteita, kuten edeltävänä vuonna.

Tuella pyritään erityisesti edistämään uuden energiateknologian käyttöönottoa ja markkinoille saattamista. Uuden teknologian hankkeiden tukiprosentti on enintään 40 %. Käytännössä tuki on useimmiten 25-35 %. Suomessa käytössä olevaan energiatehokkuussopimusjärjestelmään liittyneillä yrityksillä ja yhteisöillä on lisäksi mahdollisuus saada tapauskohtaisen harkinnan perusteella tukea myös tavanomaisen tekniikan energiansäästöinvestointien toteuttamiseen.

ESCO-palvelulla toteutettaviin tavanomaisen tekniikan hankkeisiin voidaan myöntää investointitukea myös yritykselle tai yhteisölle, joka ei kuulu energiatehokkuussopimukseen. Tällöin tuen enimmäismäärä on 15 %. Tavanomaisen tekniikan tuki energiansäästöhankeisiin on enintään 20 % energiatehokkuussopimukseen liittyneille yrityksille ja yhteisöille. Mikäli energiatehokkuussopimukseen liittynyt yritys tai yhteisö toteuttaa tavanomaisen tekniikan hankkeen ESCO-palvelulla, on tuki enintään 25 %. (Tukiprosentit vuonna 2014).

Energiansäästöinvestointeihin myönnettiin energiatukea jaksolla 1998–2008 vuosittain 2–4 miljoonaa euroa. Vuonna 2008 käynnistyneen energiatehokkuussopimusjärjestelmän vaikutus energiatehokkuushankkeiden määrään on ollut keskeinen. Energiatukea myönnettiin investointeihin 5,4 miljoonaa euroa vuonna 2009, 12 miljoonaa euroa vuonna 2010 ja 22,5 miljoonaa euroa vuonna 2011. Heikentyneen taloustilanteen vaikutus näkyi myös myönnetyn energiatuen määrässä. Vuonna 2012 myönnettiin investointitukea 10,4 miljoonaa euroa.

2.3 Muut instrumentit

Asunto- ja rakennusalan sekä eräiden ympäristöjärjestöjen järjestöavustukset vuonna 2014

Avustus on tarkoitettu asunto- ja rakennusalan järjestöille sekä muille rakennetun ympäristön alueella toimiville järjestöille valtakunnallista neuvonta- ja valistustoimintaa varten. Avustus myönnetään järjestöjen antaman neuvonnan ja valistuksen kuluihin. Avustusta harkittaessa otetaan huomioon mm. hakijan valistus- ja neuvontatoiminnan laatu ja laajuus, avustuksen vaikutus toimintaan, hakijan taloudellinen asema sekä hakijan omatoimisuus hankkia muutakin rahoitusta ja tulolähteitä. Toiminnan tuloksellisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota. Vuonna 2014 avustusta myönnettiin mm. kahdelle valtakunnalliselle järjestölle (Suomen kiinteistöliitto ry, Suomen Omakotiliitto ry), joiden neuvonantotoiminnan painopisteinä vuonna 2014 on mm. korjaushankkeet ja energiatehokkuus.

Kotitalousvähennys

Yksityinen henkilö saa vähentää yksityistaloudessa teettämästään työstä aiheutuneita kuluja verotuksessaan ns. kotitalousvähennyksenä. Vuoden 2009 alusta vähennyksen enimmäismäärä nostettiin 3000 euroon puolisoa kohden ja vähennyksen käyttötarkoituksen rajoitukset poistettiin. Vuoden 2014 alusta alkaen vähennyksen enimmäismäärä on 2400 euroa. Vähennystä saa muun muassa asuinrakennuksen energiatehokkuutta parantaviin kunnostustoimenpiteisiin.

3. Muut direktiivin toimeenpanoa tukevat menettelyt

Energiakatselmukset

Suomessa on edistetty suunnitelmallista ja korkeatasoista energiakatselmustoimintaa jo vuodesta 1993 lähtien. Energiakatselmustoiminnan tavoitteena on analysoida katselmuskohteiden kokonaisenergian käyttö, selvittää energiansäästöpotentiaali ja esittää ehdotettavat säästötoimenpiteet kannattavuuslaskelmineen. Energiakatselmuksissa selvitetään myös mahdollisuudet uusiutuvien energiamuotojen käyttöön ja energiansäästöpotentiaalini lisäksi katselmuksissa raportoidaan ehdotettavien toimenpiteiden vaikutus CO₂-päästöihin.

Energiakatselmustoiminnan tuloksia on seurattu erillisen seurantajärjestelmän kautta vuodesta 1994 lähtien. Seurantajärjestelmään on tallennettu keskeiset tiedot kaikista käynnistyneistä ja raportoiduista energiakatselmuksista. Vuodesta 1993 lähtien energiakatselmoijan vastuuhenkilöpätevyyksiä on myönnetty lähes 1 900.

Yksityisen ja julkisen palvelusektorin, teollisuuden ja energia-alan energiakatselmuksiin on myönnetty KTM/TEM:n energiataukea vuodesta 1992 lähtien. Vuositasolla myönnetty tuki on jaksolla 2003 – 2013 ollut 1,2–2,8 miljoonaa euroa, keskimäärin 1,7 miljoonaa euroa vuodessa. Edellämainituilla toimialueilla on Suomessa käynnistynyt vuosina 1992–2013 yhteensä lähes 9 200 energiakatselmusta. Näistä yli 5 250 energiakatselmusta on toteutettu kuntien palvelurakennuksissa, 2 150 yksityisen sektorin palvelurakennuksissa, 1 560 teollisuusrakennuksissa ja 210 energiantuotantolaitoksissa. Asuinkerrostalojen energiakatselmuksia tuettiin vuosina 2003–2013 yhteensä 5,5 miljoonalla eurolla ja tuettuja kohteita oli noin 4600.

Vapaaehtoiset energiatehokkuussopimukset

Energiatehokkuussopimuksilla on kansallisen ilmasto- ja energiastrategian mukaisesti tarkoitus osaltaan vastata Suomen kansainvälisiin sitoumuksiin ilmastomuutoksen vastaisessa työssä. Energiatehokkuussopimukset ovat Suomen valtion ja eri toimialojen välisiä vapaaehtoisia energiatehokkuuden parantamiseen tähtääviä sopimuksia. Ensimmäiset energiatehokkuussopimukset allekirjoitettiin vuonna 2007. Energiatehokkuussopimuksista on tämän jälkeen muodostunut laaja vapaaehtoisten sopimusten järjestelmä, jonka piirissä oli vuoden 2011 alussa yli puolet koko Suomen energian loppukäytöstä. Vapaaehtoisuuteen perustuvat eri toiminta-alueiden energiatehokkuussopimukset ovat voimassa vuoteen 2016 asti ja ne kattavat elinkeinoelämän (teollisuus, energia-ala, palvelut), kiinteistöalan, kunta-alan, öljyalan, tavara- ja joukkoliikenteen sekä maatalouden.

Energiatehokkuussopimusten järjestelmästä ja vuoden 2007 lopussa päättyneistä energiansäästösopimuksista on tarkemmat tiedot koottu Motiva Oy:n ylläpitämään verkkopalveluun. <http://www.motiva.fi/toimialueet/energiatehokkuussopimukset>

Tutkimus- ja kehitys

Suomessa on toteutettu useita rakennusten energiatehokkuutta edistäviä kansallisia tutkimusohjelmia. Suomessa on kolme keskeistä julkista tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan rahoittajaa: Tekes, Sitra ja Suomen Akatemia.

Tekes

Tekes on soveltavan tutkimuksen ja tuotekehityksen julkinen päärahoittaja Suomessa. Rahoitukseen käytetään vuosittain noin 600 miljoonaa euroa ja sen kohderyhminä ovat sekä yritykset että julkiset tutkimusorganisaatiot. Tekes toimii työ- ja elinkeinoministeriön ohjauksessa ja saa toimintansa rahoituksen valtion budjetista. Tekes on määritellyt energia- ja raaka-ainetehokkuuden sekä älykkäät energijärjestelmät strategiassaan eräiksi painopisteiksi. Tekesin rahoittamalla Kestävä yhdyskunta-ohjelmalla (2007-2012) luodaan uutta ja uudistuvaa liiketoimintaa kestävien ja energiatehokkaiden alueiden ja rakennusten suunnittelussa, rakentamisessa ja ylläpidossa sekä niiden korjauksessa. Rakennettu ympäristö -ohjelman (2009-2014) lähtökohtana ovat käyttäjien tarpeet ja niiden asettamat vaatimukset rakennetun ympäristön toimivuudelle ja laadulle. Ohjelmaan haetaan mukaan

toimijoita, jotka ovat valmiita uudistamaan alan toimintatapoja ja prosesseja. Ohjelman painopiste on erityisesti korjaus-, infra- ja hyvinvointirakentamisessa.

Sitra

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra on eduskunnan alainen rahasto, jonka tehtävänä on edistää Suomen vakaata ja tasapainoista kehitystä, talouden kasvua sekä Suomen kansainvälistä kilpailukykyä ja yhteistyötä. Sitra toimii sekä sijoittajana että määräaikaisten ohjelmien koordinoijana. Sitra rahoittaa ohjelmiin liittyviä hankkeita vuosittain noin 50 miljoonalla eurolla. Keskeinen energiatehokkuuteen liittyvä ohjelma on vuosina 2008–2012 toteutettu Sitran Energiaohjelma. Sitran Energiaohjelma tähtää energian kulutuksen ja päästöjen vähentämiseen. Kestäviä energiaratkaisuja tarvitaan tuotannon ja jakelun lisäksi sekä uudis- ja korjausrakentamisessa että kaavoituksessa. Energiatehokkuutta lisäämällä voidaan vähentää päästöjä ja samalla parantaa kilpailukykyä ja luoda uutta liiketoimintaa.

Suomen Akatemia

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan kuuluva Suomen Akatemia on keskeinen tieteellisen tutkimuksen rahoittaja. Akatemia rahoittaa mm. tutkimushankkeita, tutkimusohjelmia, tutkimuksen huippuyksiköitä, tutkimusvirkoja, tutkijankoulutusta sekä kansainvälistä yhteistyötä. Valtion budjetista tulevasta Akatemian rahoituksesta pääosa kanavoituu yliopistoissa tehtävään tutkimukseen. Vuonna 2012 Akatemia rahoitti tutkimusta 327 miljoonalla eurolla. Keskeiset energiatehokkuuteen liittyvät Akatemian ohjelmat ovat Kestävä Energia -ohjelma (2008–2012), Ilmastonmuutos – vaikutukset ja hallinta -ohjelma (2011–2014) ja Asumisen tulevaisuus -ohjelma (2011–2015).

Muut

Monet muut toimijat, kuten esimerkiksi eri ministeriöt rahoittavat rakennusten energiatehokkuuteen liittyviä tutkimus- ja kehityshankkeita. Lisäksi esimerkiksi ympäristöministeriön hallinnonalaan kuuluvalla Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksella (ARA) on ollut käytettävissään vuosittain 700 000 euroa vuodesta 2010 lähtien tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoittamiseen. Vuonna 2014 rahoitusta on kohdennettu mm. asunosuunnittelun ja -rakentamisen ja kiinteistökannan kehittämiseen. Vuonna 2014 on käynnistetty muun muassa projekteja, joissa on selvitetty energiatehokkuutta erilaisessa asumisessa, energiatehokkaiden malliratkaisujen sekä kohteisiin asennettujen energiamittareiden onnistuneisuutta.

Viestintä

Energiatehokkuuteen liittyvää viestintä- ja neuvontatoimintaa tekevät Suomessa monet kuluttaja- ja kansalaisjärjestöt, liitot ja yhdistykset sekä alueelliset ja paikalliset energiatoimistot. Osin EU:n tuella käynnistettyjä energiatoimistoja on kymmenen ja monet niistä tekevät aktiivista työtä omalla alueellaan. Energiatoimistoja on verkotettu keskeisen energiatehokkuusviestinnän ja -neuvonnan toimijan, Motivan, johdolla. Suomen Kuntaliitto aktivoi kuntia mm. osana Ilmastokampanjatyötä. Kuntien virkamiehille tarjotaan tiedotusta ja koulutusta myös kuntien energiatehokkuussopimustoiminnassa. Sopimustoiminnassa mukana oleville yrityksille tarjotaan neuvontaa. Myös monet energiayhtiöt ovat jo vuosikymmeniä jakaneet asiakkailleen tietoa tarkoituksenmukaisesta energiankäytöstä.

Tässä dokumentissa esitellään esimerkinomaisesti vain muutamia keskeisiä viestintätoimia, joita valtionhallinto on rahoittamassa.

Motiva

Keskeinen energiatehokkuusviestinnän ja -neuvonnan toimija on Motiva, jonka kauppa- ja teollisuusministeriö (nyk. työ- ja elinkeinoministeriö) perusti vuonna 1993 kolmivuotiseksi Energiansäästön palvelukeskus-projektiksi. Nykyään Motiva on valtion omistama osakeyhtiö, joka edistää myös uusiutuvan energian ja materiaalien kestäväää käyttöä. Motivan rooli vastaa kansallisen energiatoimiston ("National Energy Agency") tyyppisen organisaation toimintaa. Valtionhallintoa Motiva tukee kansallisen ilmasto- ja energiatehokkuusstrategian ja EU:n direktiivien, kuten rakennusten energiatehokkuusdirektiivin, toimeenpanossa. Viestintä- ja neuvontatoiminta on yksi Motivan painopistealueista. Työ- ja elinkeinoministeriö nimesi joulukuussa 2010 Motivan valtakunnalliseksi kuluttajien energianeuvonnan koordinaatiokeskukseksi.

Motiva hyödyntää viestinnässä monipuolisesti erilaisia viestintäkanavia: www-palvelut, energiatehokkuutta edistävät kampanjat, julkaisut ja tietoaaineistot, seminaarit, messut ja verkostoitumistilaisuudet. Myös median aktivointi ja palvelu on oleellinen osa viestintätoimintaa. Vuonna 2013 jaettiin painettuja julkaisuja kaikkiaan lähes 78 000 kpl. Motivan kehittämässä ja ylläpitämässä verkkopalveluissa oli vuonna 2013 yhteensä 909 000 käyntiä.

Kuluttajien energianeuvonta

Työ- ja elinkeinoministeriö nimesi Motiva Oy:n energianeuvontaa koordinoivaksi ja kehittäväksi valtakunnalliseksi koordinaatiokeskukseksi joulukuussa 2010. Toiminnan rahoittajana on Työ- ja elinkeinoministeriö TEM (1.1.2014 alkaen Energiavirasto). Maakunnan kattavassa neuvontatoiminnassa maakuntaliitoilla tai maakunnan keskuskaupungeilla on keskeinen rooli. Käytännössä neuvontaa toteuttaa monilla alueilla heidän toimeksiannostaan toimijat, joista osalla on pitkä kokemus alalta ns. alueellisena tai paikallisena energiatoimistona.

Neuvonnan järjestämisessä tähdätään yhden luukun periaatteeseen, millä tarkoitetaan kuluttajan mahdollisuutta saada energianeuvontaa mahdollisimman kattavasti yhdestä paikasta arjen eri tilanteisiin asumisesta liikkumiseen, hankintoihin, remontointiin ja rakentamiseen saakka. Tätä periaatetta tukee vuonna 2013 käyttöön otettu eneuvonta.fi -verkkoportaali, joka myös parantaa kansalaisten tasavertaista asemaa saada yhteiskunnan varoilla annettavaa neuvontapalvelua. Neuvonnan kautta ei tarjota tietoa yksittäisistä laitevalinnoista eikä se anna yksityiskohtaista suunnittelua tai konsultointia.

Neuvonnan ytimenä toimivat mainitun verkkoportaalin lisäksi eri puolella Suomea toimivat alueellista neuvontaa tarjoavat tahot. Vuonna 2013 neuvontaa oli saatavilla 16 alueella. Vuoden 2013 aikana alueelliset neuvojat ovat tavoittaneet yli 38 000 kuluttajaa. Energianeuvontaportaali on vahvasti linkitetty muihin verkkopalveluihin ja -portaaleihin ja se ohjaa kuluttajia ottamaan yhteyttä alueellista neuvontaa tarjoaviin toimijoihin. Lisätietoa www.eneuvonta.fi ja www.kuluttajienenergianeuvonta.fi

Korjausrakentamisen neuvontaverkosto ja viestintä

Ympäristöministeriö koordinoi korjausrakentamisen neuvontaverkostoa. Korjausneuvonnan verkosto koostuu korjausrakentamisesta, kiinteistöjen ylläpidosta ja rakennusten ominaisuuksista neuvontaa antavista tahoista. Neuvontaverkostoon kuuluu tällä hetkellä alueellisesti kattavasti noin 50 tahoja (yhteensä noin 500 henkilöä), kuten julkisyhteisöjä, kuntia, maakuntamuseoita, korjausrakentamiskeskuksia sekä kiinteistö- ja rakentamisalan toimijoita kuten liittoja. Neuvonta on maan kattavaa.

Osana korjausrakentamisen strategian toimeenpanosuunnitelmaa ympäristöministeriö on vuodesta 2011 alkaen ylläpitänyt ja kehittänyt korjausrakentamisen neuvonnan tueksi www.korjaustieto.fi -portaalia, josta löytyy tietoa taloyhtiöiden sekä pientalojen korjauksiin, viranomaistietoa sekä korjausneuvontaa harjoittavia organisaatioita ja korjausneuvoja yhteystietoineen. Asiantuntijoiden kokoama sisältö on tarkoitettu asukkaille, omistajille ja taloyhtiöille sekä kiinteistönhoidon ammattilaisille. Työkalut, neuvontapalvelu, ajankohtaiset uutiset ja vinkit sekä ammattilaisten hakupalvelu antavat kaupallisesti riippumatonta, puolueetonta ja oikea-aikaista neuvontaa ja opastusta.